

PHÒNG NGỪA TỘI CHO VAY LÃI NẶNG TRONG GIAO DỊCH DÂN SỰ TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH: THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP

NGÔ THỊ KIM PHƯƠNG¹ - LÊ THỊ NGỌC YẾN¹ - NGUYỄN THỊ HẢI YẾN¹

¹Lớp 14DHKTL08, Trường Đại học Công Thương Thành phố Hồ Chí Minh

Class 14DHKTL08, Ho Chi Minh City University of Industry and Trade

Email: kimphuong1704@gmail.com; lethingocyen0557@gmail.com;

hoanghaiyen5151@gmail.com

Ngày nhận bài: 4/8/2026

Ngày sửa bài: 21/8/2026

Ngày duyệt đăng bài: 4/9/2026

Tóm tắt:

Nghiên cứu phân tích thực trạng phòng ngừa tội cho vay lãi nặng trong giao dịch dân sự trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh, từ đó đề xuất các giải pháp nâng cao hiệu quả phòng ngừa. Nghiên cứu sử dụng phương pháp phân tích, tổng hợp, thống kê, so sánh và nghiên cứu điển hình, dựa trên quy định pháp luật hiện hành và số liệu từ các bản án, báo cáo của cơ quan chức năng giai đoạn 2021-2025. Kết quả cho thấy, công tác phòng ngừa đã đạt một số kết quả tích cực, song vẫn còn hạn chế trong phối hợp giữa các cơ quan chức năng, tuyên truyền pháp luật và khả năng tiếp cận tín dụng hợp pháp của người dân. Trên cơ sở đó, nghiên cứu đề xuất hoàn thiện pháp luật, tăng cường phối hợp liên ngành, đẩy mạnh tuyên truyền và phát triển tín dụng chính thức nhằm nâng cao hiệu quả phòng ngừa.

Từ khóa: phòng ngừa tội phạm, cho vay lãi nặng, giao dịch dân sự, Thành phố Hồ Chí Minh, trật tự, an toàn xã hội

Preventing the crime of usurious lending in civil transactions in Ho Chi Minh City: Current situation and solutions

Abstract:

This study examines the current state of efforts to prevent the crime of usurious lending in civil transactions in Ho Chi Minh City and proposes solutions to improve prevention effectiveness. The study employs analytical, synthesis, statistical, comparative, and case-study methods based on current legal provisions and data from court judgments and reports issued by competent authorities during the 2021–2025 period. The findings show that prevention efforts have achieved several positive results; however, limitations remain in inter-agency coordination, legal dissemination, and public access to formal credit. On this basis, the study proposes improving the legal framework, strengthening inter-agency coordination, enhancing legal education, and expanding formal credit channels to improve the effectiveness of crime prevention.

Keywords: crime prevention, usurious lending, civil transactions, Ho Chi Minh City, social order and public safety

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh nền kinh tế thị trường và các hoạt động giao dịch dân sự ngày càng phát triển, nhu cầu vay vốn của cá nhân và tổ chức không ngừng gia tăng nhằm đáp ứng yêu cầu sản xuất, kinh doanh và tiêu dùng. Bên cạnh các kênh tín dụng chính thức, hoạt động cho vay lãi nặng trong giao dịch dân sự vẫn diễn biến phức tạp với nhiều phương thức, thủ đoạn ngày càng tinh vi, đặc biệt thông qua mạng xã hội, ứng dụng cho vay trực tuyến và các tổ chức tài chính trá hình. Thực trạng này không chỉ xâm phạm quyền, lợi ích hợp pháp của người vay mà còn kéo theo nhiều hành vi vi phạm pháp luật khác, gây ảnh hưởng tiêu cực đến trật tự, an toàn xã hội và hiệu quả quản lý nhà nước.

Thành phố Hồ Chí Minh là trung tâm kinh tế, tài chính lớn của cả nước, nơi tập trung đông dân cư và diễn ra nhiều hoạt động giao dịch dân sự, đồng thời cũng là địa bàn tiềm ẩn nhiều nguy cơ phát sinh hoạt động cho vay lãi nặng. Mặc dù các cơ quan chức năng đã triển khai nhiều biện pháp đấu tranh, xử lý và phòng ngừa, song loại tội phạm này vẫn còn những diễn biến phức tạp, đặt ra yêu cầu tiếp tục nghiên cứu, đánh giá toàn diện nhằm nâng cao hiệu quả công tác phòng ngừa.

Xuất phát từ thực tiễn đó, nghiên cứu tập trung làm rõ những vấn đề lý luận về phòng ngừa tội cho vay lãi nặng trong giao dịch dân sự, phân tích thực trạng công tác phòng ngừa trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh giai đoạn 2021-2025, đồng thời đề xuất các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả phòng ngừa, góp phần bảo đảm trật tự, an toàn xã hội và xây dựng môi trường tín dụng lành mạnh.

2. Phương pháp nghiên cứu

Nghiên cứu được thực hiện trên cơ sở kết hợp các phương pháp nghiên cứu của khoa học pháp lý và tội phạm học nhằm bảo đảm tính khách quan và toàn diện. Dữ liệu nghiên cứu bao gồm các quy định của pháp luật hiện hành, các bản án đã có hiệu lực pháp luật, báo cáo thống kê của Tòa án nhân dân, Viện kiểm sát nhân dân, Công an và các cơ quan có thẩm quyền liên quan đến tội cho vay lãi nặng trong giao dịch dân sự trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh giai đoạn 2021-2025. Các tài liệu được lựa chọn theo tiêu chí phản ánh trực tiếp tình hình tội phạm, hoạt động phòng ngừa và có nguồn gốc chính thức, bảo đảm tính tin cậy và phù hợp với mục tiêu nghiên cứu.

Nghiên cứu sử dụng phương pháp phân tích, tổng hợp để hệ thống hóa cơ sở lý luận và các quy định pháp luật; phương pháp thống kê nhằm tổng hợp và đánh giá tình hình tội phạm; phương pháp so sánh để đối chiếu quy định pháp luật với thực tiễn áp dụng cũng như so sánh tình hình giữa các giai đoạn và địa phương; đồng thời sử dụng phương pháp nghiên cứu điển hình thông qua phân tích một số vụ án tiêu biểu nhằm làm rõ phương thức, thủ đoạn phạm tội và những vấn đề đặt ra trong công tác phòng ngừa. Dữ liệu sau khi thu thập được phân loại, mã hóa và xử lý theo từng nhóm nội dung để phục vụ việc phân tích, đánh giá và đề xuất giải pháp.

3. Thực trạng tình hình tội cho vay lãi nặng trong giao dịch dân sự trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh từ năm 2021 đến năm 2025

Cùng với sự phát triển kinh tế nhanh chóng, nhu cầu về vốn phục vụ cho hoạt động sản xuất, kinh doanh và tiêu dùng của các cá nhân và doanh nghiệp trên địa bàn thành phố ngày càng gia tăng. Tuy nhiên, không phải mọi trường hợp đều đáp ứng được điều kiện vay vốn tại các tổ chức tín dụng, bên cạnh đó, có nhiều trường hợp có nhu cầu vay tiền trong thời gian ngắn, dẫn đến tạo cơ hội cho các hình thức vay vốn ngoài hệ thống tín dụng chính thức tiếp tục phát triển. Đây là yếu tố khiến cho vay lãi nặng trong giao dịch dân sự phát sinh và diễn biến ngày càng phức tạp. Đáng chú ý, trong những năm gần đây, hoạt động cho vay lãi nặng có xu hướng chuyển dịch mạnh sang môi trường mạng thông qua các ứng dụng cho vay trực tuyến, mạng xã hội và các nền tảng số, gây nhiều khó khăn cho công tác quản lý, phát hiện và xử lý. Các

đối tượng phạm tội “nổi lên thủ đoạn sử dụng công nghệ cao, mạng xã hội hoặc tạo lập các app giả, nhái của ngân hàng, tổ chức tín dụng để dụ dỗ, mời chào vay tiền, yêu cầu cung cấp các thông tin cá nhân, sau đó sử dụng để nhấn tin, đe dọa, đòi nợ. Thậm chí, các đối tượng lừa đảo còn yêu cầu người vay tiền đặt cọc, sau đó chiếm đoạt số tiền này” (Đỗ Thị Minh Phượng, 2024).

Theo số liệu thống kê của Tòa án Nhân dân tối cao, trong giai đoạn 2021-2024, cả nước đã xét xử 2.671 vụ án với 4.504 bị cáo về tội cho vay lãi nặng trong giao dịch dân sự. Số vụ án tăng liên tục từ 327 vụ năm 2021 lên 1.272 vụ năm 2024, tương đương gần 4 lần sau 4 năm; số bị cáo cũng tăng từ 578 người lên 2.057 người. Bình quân mỗi vụ án có từ 1,6 đến 1,9 bị cáo, phản ánh đặc điểm phổ biến của loại tội phạm này là do cá nhân hoặc nhóm nhỏ thực hiện, chưa hình thành phổ biến các tổ chức tội phạm có cơ cấu chặt chẽ.

Trước hết, giai đoạn 2021 - 2024 mang bối cảnh phục hồi kinh tế sau đại dịch COVID-19, trong giai đoạn này nhu cầu vay vốn ngoài hệ thống ngân hàng tiếp tục gia tăng, trong khi khả năng tiếp cận tín dụng chính thức của một số bộ phận người dân và hộ kinh doanh nhỏ còn hạn chế do yêu cầu cao về tài sản bảo đảm, thủ tục vay vốn và điều kiện chứng minh thu nhập. Chính những khoảng trống này đã tạo điều kiện cho các đối tượng phạm tội mở rộng hoạt động “tín dụng đen” nhằm đáp ứng nhu cầu vốn nhanh, không chính thức của thị trường.

Bên cạnh đó, sự phát triển mạnh mẽ của công nghệ thông tin và các nền tảng số cũng là nhân tố quan trọng làm phát sinh và gia tăng loại tội phạm này. Các đối tượng cho vay lãi nặng ngày càng tinh vi khi dần chuyển sang hoạt động trên không gian mạng, sử dụng ứng dụng di động, mạng xã hội và các nền tảng trực tuyến để tiếp cận người vay, quảng bá dịch vụ và thực hiện giao dịch. Phương thức này không chỉ giúp mở rộng phạm vi hoạt động mà còn làm giảm khả năng bị phát hiện, đồng thời gây khó khăn cho công tác thu thập chứng cứ và xử lý của cơ quan chức năng. Tuy nhiên, sự gia tăng liên tục về số vụ án và số bị cáo cho thấy, tình hình tội phạm không chỉ diễn biến phức tạp hơn mà còn phản ánh hiệu quả ngày càng cao của công tác phát hiện, điều tra, truy tố và xét xử. Việc ban hành Nghị quyết số 01/2021/NQ-HĐTP ngày 20/12/2021 của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao đã hướng dẫn cụ thể việc áp dụng Điều 201 Bộ luật Hình sự năm 2015 (sửa đổi, bổ sung năm 2017), góp phần thống nhất nhận thức pháp luật và tháo gỡ những vướng mắc trong quá trình xử lý loại tội phạm này. Điều này làm gia tăng số vụ án được phát hiện, khởi tố và đưa ra xét xử, qua đó phản ánh rõ hơn thực trạng tội phạm trước đây vốn còn bị “ẩn” trong thực tiễn.

Ngoài ra, không thể không kể đến yếu tố tâm lý xã hội, khi một bộ phận người dân vẫn có xu hướng lựa chọn các hình thức vay nhanh, thủ tục đơn giản, chấp nhận rủi ro cao về lãi suất và điều kiện. Chính sự tồn tại của nhu cầu này đã tạo điều kiện cho hoạt động cho vay lãi nặng trong giao dịch dân sự tiếp tục phát sinh và mở rộng. Vì vậy số vụ án tăng không hoàn toàn phản ánh sự gia tăng thuần túy của hành vi phạm tội trên thực tế mà còn là kết quả tổng hợp của nhiều yếu tố, bao gồm biến động kinh tế - xã hội, sự phát triển của công nghệ, sự hoàn thiện của cơ chế pháp lý và hiệu quả ngày càng cao của hoạt động đấu tranh phòng, chống tội phạm. Qua đó cho thấy xu hướng của công tác đấu tranh phòng, chống tội phạm đã có chuyển biến tích cực, đồng thời đặt ra yêu cầu tiếp tục hoàn thiện cơ chế kiểm soát các hình thức cho vay lãi nặng, đặc biệt là trong bối cảnh các phương thức phạm tội ngày càng tinh vi và gắn với môi trường số.

Đối với Thành phố Hồ Chí Minh, số liệu xét xử phản ánh xu hướng tương tự nhưng có mức biến động rõ nét hơn. Trong giai đoạn 2021-2025, Tòa án nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh đã xét xử 153 vụ án với 202 bị cáo. Cụ thể, số vụ án lần lượt là 8 vụ (2021), 5 vụ (2022), 10 vụ (2023), tăng đột biến lên 70 vụ (2024) trước khi giảm còn 60 vụ (2025). Mặc dù số vụ án năm 2025 giảm khoảng 14,3% so với năm 2024, nhưng vẫn cao gấp nhiều lần so với giai đoạn 2021-2023, cho thấy tình hình tội phạm vẫn chưa được kiểm soát ổn định. Diễn biến trên thể hiện sự thay đổi đáng kể cả về quy mô hoạt động của tội phạm lẫn hiệu

quả phát hiện của các cơ quan chức năng. Giai đoạn 2021-2023 ghi nhận số vụ án ở mức thấp, một phần do việc phát hiện và chứng minh hành vi cho vay lãi nặng còn gặp nhiều khó khăn, đặc biệt đối với các giao dịch được thực hiện không chính thức hoặc trên môi trường mạng. Từ năm 2024, số vụ án tăng đột biến cho thấy các biện pháp đấu tranh đối với “tín dụng đen” được triển khai quyết liệt hơn, đồng thời cũng phản ánh xu hướng về việc các đối tượng chuyển mạnh sang hoạt động trên không gian mạng với phạm vi tiếp cận rộng hơn và thủ đoạn tinh vi hơn. Mặc dù trong năm 2025 số vụ án có sự thuyên giảm, nhưng mức giảm này chủ yếu phản ánh sự biến động theo từng năm và chưa đủ cơ sở để khẳng định xu hướng suy giảm bền vững. Việc số vụ án vẫn duy trì ở mức cao cho thấy các nguyên nhân làm phát sinh loại tội phạm, như nhu cầu vay vốn khẩn cấp, khả năng tiếp cận tín dụng chính thống còn hạn chế và sự phát triển của các nền tảng cho vay trực tuyến, vẫn chưa được khắc phục triệt để.

Bên cạnh số liệu thống kê chính thức, cần thấy rằng số vụ án được phát hiện và đưa ra xét xử mới chỉ phản ánh phần nổi của tình hình tội phạm. Thực tế vẫn còn nhiều trường hợp người vay không tố giác hành vi phạm tội do lo sợ bị trả thù, e ngại ảnh hưởng đến uy tín cá nhân hoặc cho đây chỉ là quan hệ dân sự. Ngoài ra, các giao dịch cho vay hiện chủ yếu được thực hiện thông qua giấy viết tay, mạng xã hội hoặc ứng dụng điện tử nên việc thu thập chứng cứ, chứng minh mức lãi suất thực tế và khoản thu lợi bất chính gặp nhiều khó khăn. Điều này cho thấy, tội cho vay lãi nặng trong giao dịch dân sự là loại tội phạm có độ ẩn tàng đối cao, số vụ việc xảy ra trên thực tế có thể lớn hơn đáng kể so với số vụ án đã được phát hiện và xử lý.

Từ những phân tích trên có thể thấy, tình hình tội cho vay lãi nặng trong giao dịch dân sự trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh giai đoạn 2021-2025 vẫn diễn biến phức tạp, có xu hướng biến đổi về phương thức hoạt động và tiềm ẩn nhiều nguy cơ phát sinh các hành vi phạm tội khác. Sự gia tăng mạnh số vụ án trong các năm gần đây phản ánh đồng thời hai yếu tố: quy mô hoạt động của “tín dụng đen” vẫn còn lớn và hiệu quả đấu tranh của các cơ quan tiến hành tố tụng đã được nâng lên sau khi khuôn khổ pháp lý dần được hoàn thiện. Tuy nhiên, việc số vụ án giảm trong năm 2025 chưa đủ cơ sở để khẳng định xu hướng giảm bền vững, bởi những nguyên nhân và điều kiện làm phát sinh loại tội phạm vẫn còn tồn tại. Do đó, cần tiếp tục triển khai đồng bộ các giải pháp phòng ngừa xã hội và phòng ngừa nghiệp vụ, tăng cường quản lý hoạt động cho vay trên không gian mạng, mở rộng khả năng tiếp cận nguồn tín dụng hợp pháp và nâng cao nhận thức pháp luật của người dân nhằm hạn chế các nguyên nhân, điều kiện phát sinh tội cho vay lãi nặng trong thời gian tới.

4. Một số biện pháp góp phần tăng cường phòng ngừa tội cho vay lãi nặng trong giao dịch dân sự trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh

Một là, chú trọng thực hiện các biện pháp phòng ngừa về kinh tế - xã hội. Mở rộng khả năng tiếp cận các nguồn tín dụng hợp pháp. Thực trạng cho thấy, nhu cầu vay vốn phục vụ sản xuất, kinh doanh và tiêu dùng của cá nhân, hộ gia đình và doanh nghiệp trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh ngày càng gia tăng nhưng khả năng tiếp cận nguồn tín dụng hợp pháp của một bộ phận người dân vẫn còn hạn chế. Điều này tạo khoảng trống để hoạt động cho vay lãi nặng phát triển và trở thành một trong những nguyên nhân quan trọng làm phát sinh loại tội phạm này. Vì vậy, cần tiếp tục hoàn thiện chính sách tín dụng theo hướng đa dạng hóa các sản phẩm tín dụng tiêu dùng quy mô nhỏ, mở rộng hình thức cho vay đối với nhóm khách hàng có khả năng trả nợ nhưng thiếu tài sản bảo đảm, đồng thời cải cách thủ tục vay vốn theo hướng đơn giản, minh bạch và ứng dụng công nghệ số trong quy trình xét duyệt. Việc nâng cao khả năng tiếp cận nguồn vốn hợp pháp không chỉ góp phần đáp ứng nhu cầu tài chính chính đáng của người dân mà còn thu khoảng cách giữa nhu cầu vay vốn và khả năng tiếp cận nguồn vốn hợp pháp, qua đó hạn chế làm phát sinh hoạt động cho vay lãi nặng.

Hai là, hoàn thiện công tác tổ chức và quản lý nhà nước đối với các lĩnh vực có nguy cơ phát sinh hoạt động cho vay lãi nặng. Từ kết quả nghiên cứu thực trạng cho thấy, sự phát triển của các ứng dụng cho vay trực tuyến và nền tảng số đã làm gia tăng tính ẩn của hoạt động cho vay lãi nặng, gây khó khăn cho công tác quản lý và xử lý vi phạm. Vì vậy, cần tăng cường công tác thanh tra, kiểm tra, giám sát các tổ chức tín dụng, kiểm soát hoạt động quảng cáo cho vay tiền trên môi trường mạng và xử lý nghiêm các tổ chức, cá nhân lợi dụng không gian mạng để thực hiện hoạt động cho vay trái pháp luật. Đồng thời, cần thiết lập cơ chế phối hợp giữa Ngân hàng Nhà nước, Bộ Công an, cơ quan quản lý thông tin và truyền thông cùng các tổ chức cung cấp dịch vụ thanh toán để kịp thời phát hiện và xử lý các hành vi cho vay trái pháp luật (Thủ tướng Chính phủ, 2019). Việc này sẽ góp phần hạn chế khả năng che giấu hành vi vi phạm, nâng cao hiệu quả phòng ngừa ngay từ giai đoạn tiền tội phạm.

Ba là, hoàn thiện cơ chế phối hợp giữa các cơ quan có liên quan trong công tác phòng ngừa. Một trong những hạn chế được phản ánh từ thực trạng là hoạt động phòng ngừa còn thiếu tính liên kết giữa các cơ quan quản lý nhà nước và các chủ thể có liên quan, trong khi việc phát hiện hoạt động cho vay lãi nặng thường diễn ra sau khi người vay đã chịu thiệt hại về tài sản hoặc bị đe dọa, cưỡng ép. Vì vậy, cần xây dựng cơ chế phối hợp liên ngành mang tính thường xuyên giữa cơ quan công an, viện kiểm sát, tòa án, Ngân hàng Nhà nước, chính quyền địa phương và các tổ chức tín dụng trong việc trao đổi thông tin, cảnh báo sớm và kiểm tra các dấu hiệu liên quan đến hoạt động “tín dụng đen”. Việc hình thành cơ chế phối hợp đồng bộ sẽ nâng cao hiệu quả quản lý nhà nước, góp phần phát hiện và ngăn chặn hành vi vi phạm trước khi phát sinh hậu quả nghiêm trọng.

Bốn là, tăng cường công tác tuyên truyền, phổ biến và giáo dục pháp luật. Một số bộ phận người dân vẫn lựa chọn các khoản vay có thủ tục đơn giản mặc dù nhận thức được mức lãi suất rất cao hoặc chưa hiểu đầy đủ hậu quả pháp lý của hoạt động cho vay lãi nặng. Điều này cho thấy nhận thức pháp luật và kiến thức tài chính của người dân vẫn còn những hạn chế nhất định. Do đó, cần đổi mới hoạt động tuyên truyền theo hướng kết hợp phổ biến quy định của pháp luật về lãi suất trong giao dịch dân sự với việc trang bị kiến thức tài chính cơ bản, kỹ năng nhận diện tín dụng đen và phương thức tiếp cận các nguồn vốn hợp pháp. Nội dung tuyên truyền cần được thiết kế phù hợp với từng nhóm đối tượng, đặc biệt là nơi có đông công nhân lao, lao động nhập cư, sinh viên và hộ kinh doanh cá thể thông qua các phương tiện truyền thông số, cơ sở giáo dục và tổ chức chính trị - xã hội. Điều này sẽ giúp người dân chủ động phòng tránh các giao dịch tín dụng bất hợp pháp, đồng thời giảm nhu cầu sử dụng các khoản vay có lãi suất vượt quá giới hạn pháp luật quy định.

Năm là, nâng cao hiệu quả thực thi pháp luật. Chủ động nắm chắc tình hình, tăng cường các biện pháp nghiệp vụ để phát hiện sớm hoạt động cho vay lãi nặng, đặc biệt là các phương thức hoạt động mới trên không gian mạng (Thủ tướng chính phủ, 2023). Nâng cao chất lượng công tác tiếp nhận, giải quyết tin báo; kịp thời điều tra, xử lý nghiêm các hành vi vi phạm nhằm nâng cao tính răn đe của pháp luật. Thường xuyên bồi dưỡng, nâng cao năng lực của đội ngũ điều tra viên, kiểm sát viên và thẩm phán trong việc thu thập, đánh giá chứng cứ điện tử và xác định khoản thu lợi bất chính. Bên cạnh đó, cần xây dựng cơ chế bảo vệ người tố giác, khuyến khích người dân cung cấp thông tin về hoạt động tín dụng đen nhằm giảm “độ ẩn” của tội phạm. Việc này sẽ góp phần bảo đảm tính nghiêm minh của pháp luật, đồng thời nâng cao hiệu quả phòng ngừa và kiểm soát hoạt động cho vay lãi nặng trong giao dịch dân sự.

Tóm lại, tăng cường đầu tư nguồn lực phòng ngừa không chỉ nhằm nâng cao năng lực kiểm soát tội phạm trong ngắn hạn mà còn góp phần xây dựng cơ chế phòng ngừa bền vững, tạo nền tảng cho môi trường kinh tế - xã hội ổn định và lành mạnh, qua đó từng bước hạn chế sự tồn tại và phát triển của hoạt động cho vay lãi nặng trong giao dịch dân sự trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh.

5. Kết luận

Tội cho vay lãi nặng trong giao dịch dân sự trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh trong giai đoạn 2021-2025 vẫn diễn biến phức tạp với nhiều phương thức, thủ đoạn ngày càng tinh vi, đặc biệt thông qua hoạt động “tín dụng đen” và các nền tảng cho vay trực tuyến. Thực trạng này không chỉ xâm phạm trật tự quản lý kinh tế mà còn là nguyên nhân làm phát sinh nhiều loại tội phạm khác, ảnh hưởng tiêu cực đến an ninh, trật tự và quyền, lợi ích hợp pháp của người dân.

Kết quả nghiên cứu cho thấy, mặc dù các cơ quan chức năng đã triển khai nhiều biện pháp đấu tranh và phòng ngừa, đạt được những kết quả nhất định trong việc phát hiện, xử lý các đối tượng phạm tội và tuyên truyền, phổ biến pháp luật, song hiệu quả phòng ngừa vẫn chưa đáp ứng yêu cầu thực tiễn. Những khó khăn trong công tác quản lý hoạt động cho vay trực tuyến, hạn chế trong khả năng tiếp cận nguồn tín dụng hợp pháp của người dân và sự phối hợp chưa thật sự đồng bộ giữa các cơ quan có liên quan vẫn là những yếu tố tạo điều kiện cho loại tội phạm này tiếp tục tồn tại và có diễn biến phức tạp. Bên cạnh đó, việc phát hiện, thu thập chứng cứ đối với các hành vi cho vay lãi nặng, đặc biệt trên không gian mạng, còn gặp nhiều khó khăn, ảnh hưởng đến hiệu quả đấu tranh, xử lý.

Trên cơ sở phân tích thực trạng, bài viết đã đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả phòng ngừa tội cho vay lãi nặng trong giao dịch dân sự trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh, bao gồm: hoàn thiện cơ chế, chính sách và pháp luật; tăng cường hiệu lực quản lý nhà nước; nâng cao hiệu quả phối hợp liên ngành; mở rộng khả năng tiếp cận nguồn tín dụng hợp pháp; đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục pháp luật; đồng thời tăng cường đầu tư nguồn lực và ứng dụng công nghệ trong công tác phòng ngừa. Việc triển khai đồng bộ các giải pháp này sẽ góp phần hạn chế nguyên nhân và điều kiện phát sinh tội phạm, từng bước kiềm chế, đẩy lùi hoạt động cho vay lãi nặng trong giao dịch dân sự, bảo đảm trật tự, an toàn xã hội và tạo môi trường thuận lợi cho sự phát triển bền vững của Thành phố Hồ Chí Minh ■

Lời cảm ơn:

Nghiên cứu này do Trường Đại học Công Thương Thành phố Hồ Chí Minh bảo trợ và cấp kinh phí theo Hợp đồng số 495/HĐ-DCT ngày 15/12/2025

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

- Đỗ Thị Minh Phượng. (2024). Phòng chống tội phạm và vi phạm pháp luật về tín dụng đen trong giai đoạn hiện nay. Tạp chí Khoa học Kiểm sát, 7(79).
- Thủ tướng Chính phủ. (2019). Chỉ thị số 12/CT-TTg ngày 25/4/2019 về tăng cường phòng ngừa, đấu tranh với tội phạm và vi phạm pháp luật liên quan đến hoạt động “tín dụng đen”, Hà Nội.
- Thủ tướng Chính phủ. (2023). Công điện số 766/CT-TTg ngày 24/8/2023 về việc tăng cường các giải pháp phòng ngừa, ngăn chặn, xử lý hoạt động “tín dụng đen”.
- Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao. (2021). Nghị quyết số 01/2021/NQ-HĐTP ngày 20/12/2021 hướng dẫn áp dụng Điều 201 của Bộ luật Hình sự và việc xét xử vụ án hình sự về tội cho vay lãi nặng trong giao dịch dân sự.
- Quốc hội. (2015). Bộ luật số 91/2015/QH13: Bộ luật Dân sự, ban hành ngày 24/11/2015.
- Quốc hội. (2015). Bộ luật số 100/2015/QH13: Bộ luật Hình sự, ban hành ngày 27/11/2015.
- Văn phòng Quốc hội. (2017). Văn bản hợp nhất số 01/VBHN-VPQH ngày 10/7/2017 hợp nhất Bộ luật Hình sự.
- Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam. (2022). Công văn số 4757/TLĐ-TG ngày 12/8/2022 về tăng cường tuyên truyền, phòng ngừa, ngăn chặn nạn “tín dụng đen” trong công nhân lao động.
- Tòa án nhân dân tối cao (2016). Trang thông tin điện tử công bố bản án, quyết định của Tòa án. <https://congbobanan.toaan.gov.vn/>